

Χελιδονίσματα. Την πρώτη μέρα του Μαρτίου ή στις 21 Μαρτίου, ημέρα της

εαρινής ισημερίας, τα παιδιά γυρνάνε στα σπίτια κρατώντας ένα ομοίωμα χελιδονιού, την «χελιδόνα», και τραγουδούν τα κάλαντα της άνοιξης, τα χελιδονίσματα.

Τα **χελιδονίσματα** το έθιμο της χελιδόνας, έχει τις ρίζες του στην αρχαία Ελλάδα, και επιβιώνει μέχρι τις μέρες μας σε πολλά μέρη της Ελλάδας.

Την «**χελιδόνα**» σε κάποιες περιοχές την στολίζουν με φύλλα κισσού, σε άλλες με ανοιξιάτικα λουλούδια, κι αλλού της κρεμούν κουδουνάκια και πολύχρωμα χαρτιά. Παλιά, οι νοικοκυρές έδιναν στα παιδιά που γύριζαν από σπίτι σε σπίτι τραγουδώντας τραγούδια για τον ερχομό των χελιδονιών, λάδι, κρασί, αλεύρι, σιτάρι, αυγά και σε λίγες περιπτώσεις χρήματα.

ΧΕΛΙΔΟΝΙΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

**«Ο Μάρτης ήρθε με χαρές και με δροσιές
γεμάτος,
όξω ψύλλοι και κοργοί, έξω φίδια, ποντικοί
κολισαύρες και λιακόνια,
όξω απ τ' αφεντικού το στρώμα.
Το χελιδόνι νάρχεται , στο σπίτι να φωλεύγει,
και να του δίνετε τροφή να παίρνει να
μισέβγει
να πηγαίνει στην έρημο, να είναι φορτωμένο,
να τρώει να ευφραίνεται κι αυτό το βλογημένο
δώστε μας για τον κόπο μας, ό,τι είναι ο
ορισμός σας
και ο Χριστός μας πάντοτε να είναι ο βοηθός
σας,
χρόνους πολλούς να ζήσετε, πάντα
ευτυχισμένοι
σωματικά και ψυχικά να είστε ευτυχισμένοι» .**

1. ΑΙΑΝΗ ΚΟΖΑΝΗΣ

Χελιδόνα έρχεται
απ' τη Μαύρη Θάλασσα
έκατσε και λάλησε:
μωρ' καλή νοικοκυρά,
σέβα, έβγα στο κελάρι,
φέρε αυγά σαρακοστά
και σκοινιά πεντηκοστά
για να δέσουμε τον Μάρτη
και τον τσιλιμπουρδάκη.//
Αν δεν έχετε αυγά
παίρνουμε την κλωσσαριά
να γεννάει να κλωσσάει
και να σέρνει τα πουλιά.

2. ΑΡΝΑΙΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Χελιδόνα έρχεται από τη Μαύρη Θάλασσα
θάλασσαν επέρασε, πύργον εθεμέλιωσε
κι έκατσε και λάλησε κι έμαθε τα γράμματα,
γράμματα βασιλικά που μαθαίνουν τα παιδιά.//
Μάρτης μας ήρθε καλώς μας ήρθε,
τα δέντρα ανθίζουν, τα λιβάδια πρασινίζουν//
και τα ζώα χαίρονται, έξω ψύλλοι ποντικοί,
μέσα υγεία και χαρά και το Πάσχα μας κοντά.//
Να ζήσετε, ν' ακούσετε χελιδόνα Αμήν!!!

3. ΡΟΔΟΥ

Χελιδόνι πέταξε, ήβρε πύργο κι έκατσε
και χαμοκελάδησε: Μάρτη, Μάρτη μου καλέ//
Μάρτη, Μάρτη μου καλέ και Απρίλη θαυμαστέ
όσοι εμείς οι μαθηταί μαθημένοι είμαστε//
ν' αγοράζωμεν εφτά, να πωλούμε δεκαεφτά
το κρασί μες στο ποτήρι και τα σύκα στο μαντήλι//
το κρασί μες στο ποτήρι και τα σύκα στο μαντήλι
και τα σύκα στο μαντήλι και τ' αυγά μες το καλάθι.//
Δώστε μας την όρνιθά σας μη μας δείρει ο δάσκαλός μας
κι έχετε το κρίμα σας και την αμαρτία μας.//
Πάνω απ' το κατώφλι σας έχει μία περιστέρα
ανοίξετε την πόρτα σας να πούμε καλημέρα.

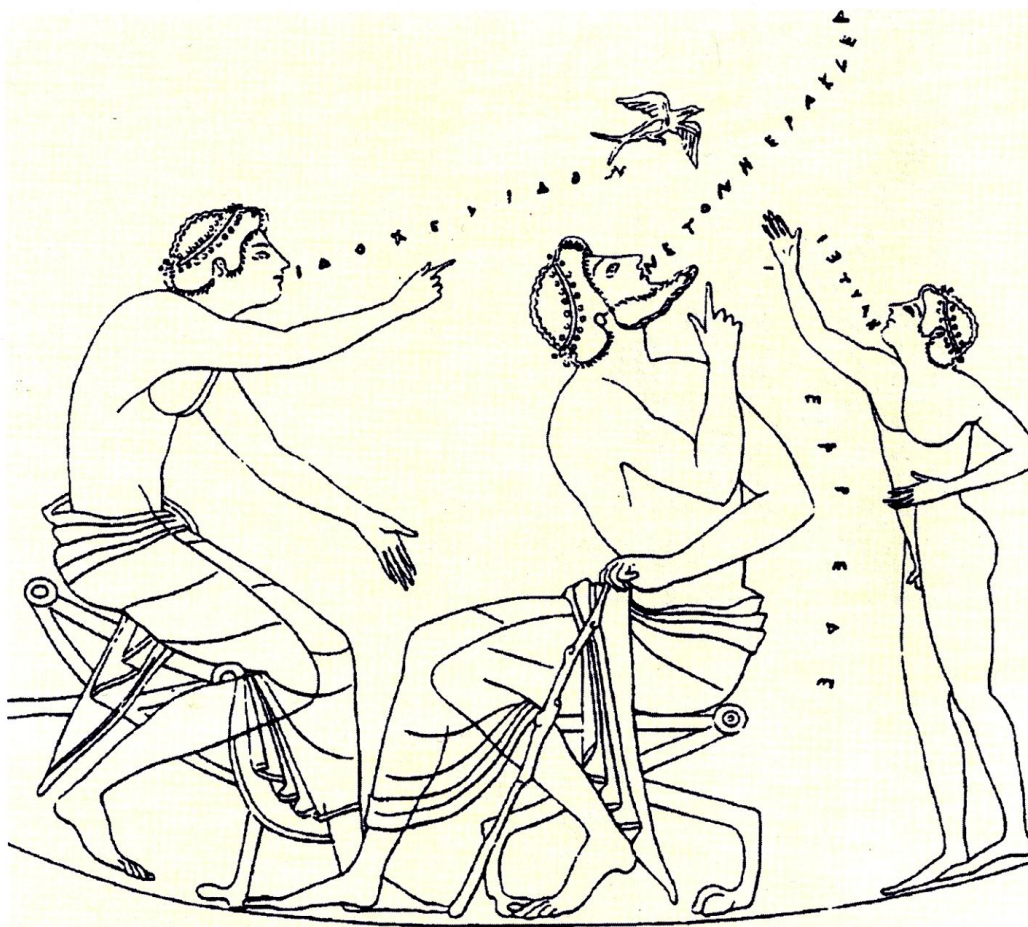
Μάρτης – Μαρτιά

Ο «Μάρτης», είναι ένα παμπάλαιο έθιμο. Πιστεύεται ότι έχει τις ρίζες του στην Αρχαία Ελλάδα, και μάλιστα στα **Ελευσίνια Μυστήρια**. Οι μύστες των Ελευσίνιων Μυστηρίων, έδεναν μια κλωστή, την «**Κρόκη**», στο δεξί τους χέρι και το αριστερό τους πόδι. Από την 1η ως τις 31 του Μάρτη, τα παιδιά φορούν στο χέρι τους, στον καρπό, ένα βραχιολάκι φτιαγμένο από στριμμένη άσπρη και κόκκινη κλωστή, τον «**Μάρτη**» ή «**Μαρτιά**». Σύμφωνα με την λαϊκή παράδοση, ο «Μάρτης», προστατεύει τα πρόσωπα των παιδιών από τον πρώτο ήλιο της άνοιξης, για να μην καούν. Τον «Μάρτη» τον φτιάχνουν την τελευταία μέρα του Φλεβάρη, και τον φορούν την πρώτη μέρα του Μάρτη, πριν βγουν από το σπίτι. Σε μερικές περιοχές τον έβαζαν και στο μεγάλο δάχτυλο του ποδιού «για να μην σκοντάφτουν» ή σαν δαχτυλίδι στο δάχτυλο. Το βραχιολάκι αυτό το βγάζουν στο τέλος του μήνα, ή το αφήνουν πάνω στις τριανταφυλλιές όταν δουν το πρώτο χελιδόνι, για να τον πάρουν τα πουλιά και να τον χρησιμοποιήσουν για να χτίσουν την φωλιά τους. Αν το Πάσχα πέσει μέσα στον Μάρτη, τον καίνε στην λαμπάδα της Ανάστασης. Ο **Παυσανίας** λέει πως την πρόληψη αυτή την είχαν πάρει από τους Αιγυπτίους. Όταν τελείωνε ο μήνας έπλεναν την

κόκκινη κλωστή (ταινία) **στον Ιλισσό** και την έκρυβαν για τον άλλο χρόνο. Έτσι η ταινία αυτή πήγαινε από γενιά σε γενιά και όσο πιο παλιά ήταν τόσο πιο γούρικη θεωρείτο.

Αλλά και όλες οι πόλεις, πλην της Σπάρτης, είχαν ανάλογη πρόληψη. Στη Μακεδονία μόνο έχουμε μια παραλλαγή — αντί κόκκινης κλωστής **έβαφαν τον καρπό του αριστερού χεριού με πορφύρα**. Το έθιμο – πρόληψη πέρασε και στο Βυζάντιο. Εδώ όμως ο πλούτος άλλαξε την κόκκινη κλωστή με χρυσή. Σαν ερχόταν η ώρα να βγάλουν την κλωστή, καλούσαν τους φίλους σε γλέντι και πριν απ' αυτό έκαιγαν την κλωστή μέσα σ' ένα πιάτο . Πίστευαν ακόμα οι Βυζαντινοί ότι η άσπρη κλωστή συμβολίζει το πρωινό φως, ενώ η κόκκινη το μεσημεριάτικο καύμα. Έτσι όταν τις φορούσε κανείς απέφευγε τις ακτίνες του ήλιου και δεν μαύριζε — δεν «άρπαζε» – πράγμα που για την εποχή εκείνη δεν ήταν επιθυμητό.

Χελιδόνη που προμηνύει την έλευση της άνοιξης. Παράσταση σε αττικό αγγείο (πελίκη), έργο ίσως του Ευφρονίου, 6ος π.Χ. αι. «Δείτε ένα χελιδόνη», φωνάζει ο νέος άνδρας αριστερά. Το αγόρι δείχνει κι αυτό: «Να 'το». Και ο ηλικιωμένος άνδρας αναφωνεί: «Μα τον Ηρακλή, έφτασε η άνοιξη».